

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№6(3)

2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 558 sahifa,
9-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'zbek bolalar folklorining etnopsixologik jihatlarini o'rganishning ahamiyati.....	10
<i>Alimbayeva Shaxlo Tursunovna</i>	
The Convergence of Educational Paradigms: Policy Borrowing, Adaptability, and Institutional Reform in Uzbekistan's Modern School System	15
<i>Lola Rakhmonovna Djurakulova, Karina Eduardovna Bushevskaya</i>	
Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida valeologik kompetensiyalarni rivojlantirish	21
<i>Xudoyberdiyev G'iyosiddin Baxtiyor o'g'li, Mamatqulov Davronbek Abdig'apparovich</i>	
Autizm spektridagi buzilishlarga ega bolalar rivojlanishida STEAM ta'lim texnologiyasining pedagogik ahamiyati.....	25
<i>Ne'matova Hilola Ikrom qizi, Ahmadova Zuhra Adizovna</i>	
Ozodlikdan mahrum qilingan shaxsning jazoni ijro etish muassasasidagi moslashuvining psixologik xususiyatlari	30
<i>Saydullayeva Muxabbat Abdullayevna</i>	
Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati.....	33
<i>Shodiyeva Gulruh Xayrullayevna, Ergasheva Farog'at</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida gamifikatsion topshiriqlar asosida divergent fikrlashni shakllantirishning didaktik mexanizmlari.....	37
<i>Jalilov Muhammadali Abdumutalibovich, Saloydiovva Sevaraxon Mahammadsharif qizi</i>	
Darsdan tashqari mashg'ulotlarda boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy faoliyat tajribasini shakllantirish	41
<i>Sayfiddinova Muxlisa Sayfiddinovna</i>	
Harbiy xizmatchilar oilalarida inqirozlarni profilaktika qilishda ijtimoiy-psixologik xizmatlarning o'rni	45
<i>Sh. S. Kurbanova</i>	
Yosh onalarning pedagogik kompetensiyalariga oid ilmiy-nazariy yondashuvlar	49
<i>Yuldasheva Zulayxo Sadullayevna</i>	
Роль нарративно-экспозиционной терапии при работе с детьми, репатрированными из ЗОН вооружённых конфликтов	53
<i>Юлдашев Санжар Рузимуродович</i>	
Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalar: muammo va uning yechimlari.....	57
<i>Mamatova Karomat Ilhomjonovna</i>	
Bitiruvchi sinf o'quvchilarini kasb-hunarga yo'naltirish jarayonlarida individual yondashuvning ahamiyati ...	61
<i>Asilova Sanobar Xatamboevna</i>	
Optika bo'limini o'qitishning didaktik asoslari.....	66
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Shomurodova Maftuna Tolibjon qizi, Rayimova Muazzam Xolbobo qizi</i>	
Bo'lajak informatika o'qituvchilarida kompyuter grafikasiga oid kompetensiyalarni rivojlantirish uchun Gamified Project-Based Learning asosidagi integrativ metodika ishlab chiqish	69
<i>D. Y. Pulatova, G' R. Berdiyev</i>	
Psixologik savodxonlikning o'smirlar akademik savodxonligiga ta'siri.....	76
<i>Fayzullayev Mirzaodil Mirzamurodovich</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida fizika darslarida loyihaviy ta'limni qo'llashning pedagogik asoslari	81
<i>Ismonov Turgunpulat To'liqinovich</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning tabiatga oid kompetensiyalarini rivojlantirishda mashg'ulot, ekskursiya va sayrlardan foydalanish metodikasi.....	84
<i>Maripova N. X.</i>	
Individual yondashuvga asoslangan pedagogik mexanizmlarni amaliyotga joriy etish metodikasi	88
<i>Nurova Malika Abduzairovna</i>	

Communicative Learning as a Basis for Critical Thinking Development	92
<i>Petrosyan Nelya Valerevna, Khalilova Farangiz Khoshimovna</i>	
Nikohdan oldingi hissiy-emotsional kompetentlikni rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik omillari	97
<i>Raximova Gulxayo Alisherovna</i>	
Talabalarda chidamkorlikni rivojlantirishning ahamiyati	100
<i>Shaalimov Muxtorsha Atxamovich</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda ertaklar orqali tarbiya berish usullari	105
<i>X. Sh. Ochilova</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyasini rivojlantirishda interfaol ta'lim texnologiyalarining samaradorligi	109
<i>Xalilova Dilnoza Furkatovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kitobxonlik madaniyatini kreativ yondashuvlar asosida shakllantirish imkoniyatlari	112
<i>Xolyigitova Bahoroy Kimsanboyevna</i>	
Bo'lajak buxgalleriya hisobi va audit sohasidagi talabarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy asoslari	117
<i>Arziyeva Visola Namozovna</i>	
Boshlang'ich ta'lim mazmunini tizimlashtirishning didaktik va aksiologik tamoyillari	121
<i>Shabbazova Dilfuza Ruzikulovna</i>	
Munis Xorazmiy devonining o'rganilishi va uning tarixiy-etimologik tahlili	125
<i>Sharopova Durdona Azim qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar asosida pedagogik kompetensiyalarni takomillashtirish asoslari	129
<i>Tashmatova Gulzoda</i>	
Maktabgacha ta'limda steam yondashuvining didaktik imkoniyatlari	133
<i>To'xtaboyeva Maftunaxon G'aniyevna</i>	
Raqamli pedagogikaning zamonaviy ta'lim rivojlanishidagi o'rni	137
<i>Tojiyeva Asila Abdimannon qizi, Pardayeva Ra'no Eshboyevna</i>	
Talabalar jamoasida uchraydigan nizoli vaziyatlarning diagnostik tahlili	142
<i>Vaxobova Muxtabar Nurmuhimmat qizi</i>	
Kreativ yondashuv asosida talabalarining kasbiy sifatlarini shakllantirish	146
<i>Xolmatova Gulhayo Ulug'bekovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar tarbiyasining psixologik asoslari	151
<i>Xurvaliyeva Tarmiza Latipovna</i>	
Umumta'lim maktab direktorlarining boshqaruv samaradorligini oshirishda media va axborot savodxonligini rivojlantirish modelini takomillashtirish	156
<i>Abdulxakimova Ziyoda Latibjon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining darsda muammoli STEAM loyihalarini yaratish ko'nikmalarini rivojlantirish	161
<i>M. S. Achilova</i>	
Optik tushunchalarni shakllantirish metodikasi	165
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Cho'liyeva Sofiya Sobirjon qizi, Shog'dorova Moxinur Bobomurot qizi</i>	
PHET simulyatsiyalari yordamida optikani o'rgatish	169
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Toshmirzayeva Buvioysha Panji qizi, Ruziyeva Jasmina Sirojiddin qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilari ijodiy fikrlashini o'ziga xos jihatlari	173
<i>Gafurova Shoxista Erali qizi</i>	
O'zbekiston hududlarida yengil atletika infratuzilmasi va sportchilar tayyorlash tizimini tashkiliy-boshqaruv asoslari	178
<i>Hakimova Mushtariybonu Hamidovna, Tursunpolatova Ziyoda Jahongir qizi</i>	
O'zbekistonda mustaqil fikrlash muammosi bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar tahlili	181
<i>Tursunova Dilbar Zafarovna</i>	

Methodology for Developing Competencies in Primary Education and the Communicative Analysis of Oral Speech.....	184
Turumbetova Aygul Yusupbaevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini "Tarbiya" darslarida o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga o'rgatish metodikasi	189
Ummatkulova Sayyora Shovkatovna	
Boshlang'ich sinflarda matematika ta'limini tashkil etish	191
Saydullayeva Shabbona Ashraf qizi, Axtamqul Azamqulov, Anvar Yusupov	
Metakognitiv xabardorlik ko'rsatgichlarining ta'lim shakliga bog'liqligi.....	195
Ermatova Robiya Bekjonali qizi	
The Integration of Artificial Intelligence Technologies in Esp Instruction: Enhancing Professional Communicative Competence in Higher Education	199
Ismailova Shaira Ferdausovna	
Intercultural Communicative Competence in English Language Teaching: Preparing Global Learners	204
Maqsudova Gulnoz Olimovna	
Teaching Reading Through Multimodal Texts: Enhancing Comprehension and Engagement in EFL Classrooms	208
Norboyeva Shahnoza Jo'rabek qizi	
Digital Technologies and Cognitive Competence Development in English Language Teaching	212
Sharipova Muhabbat Erkinovna	
Raqamli ta'lim muhitida sun'iy intellektga asoslangan elektron o'quv resurslarini loyihalashning konseptual-pedagogik asoslari va didaktik muammolar tahlili.....	216
Shirinov Feruzjon Shuxratovich, Raxmonov Ziyodillo Xusanovich	
Boshlang'ich ta'limda timss mezonlari: kontekstli muammolarga yondashuv	222
Yo'ldoshev Farhodjon Baxtiyor o'g'li	
O'qituvchilarning qadriyatlarini va stressga barqarorlik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikning psixologik tahlili	227
Yuldashova Dilafuz Shavkatovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentsiyasini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	229
Safarova Madina Azamat qizi	
Социально-психологические особенности отношения студентов к использованию искусственного интеллекта chatgpt в образовательной деятельности.....	233
Аскарлова Гулрух Оринбасаровна	
Диалог культур в произведениях русскоязычных писателей Узбекистана XXI века	239
Чернова Татьяна Алексеевна, Отакулов Ғолиб	
Русский язык как пространство межкультурной коммуникации в литературе Узбекистана	242
Чернова Татьяна Алексеевна, Имамов Жавлонбек, Абдурахмонов Элбек	
Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya va sport tadbirlarining asosiy shakllari	245
Abdukarimov Nurmaxan Amirxanovich	
Orol bobo obrazi orqali inson va tabiat birligining talqini	249
Hayotova Diyora Hamid qizi	
Yosh taekvondochilarda (10–12 yoshli) kuch, tezkorlik va ephillik sifatlarini takomillashtirish metodikasi ..	254
Iminova Z. B., Nazarova M. A.	
Oliy ta'lim muassasasi kafedra mudirlarida liderlik xususiyatini rivojlantiruvchi ijtimoiy-psixologik omillar	258
Mamatkulova Kimyoxon Abdujalilovna	
Mediafalsafaning oliy ta'lim tizimidagi didaktik imkoniyatlari va pedagogik funksiyalari	265
Mirabdullayev Izzatillo Isroiljon o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti kun tartibini to'g'ri tashkil etishda tarbiyachining roli.....	271
Muminova Gulasal Baxodirovna	
Soft Skills yondashuvi asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirish	275
Quvonova Nodirabegim Shavkat qizi	
Tasviriy faoliyat jarayonida eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilarning kognitiv jarayonlarini rivojlantirish ..	280
Sadirova Kamola Giyozovna	

Inklyuziv ta'lim sharoitida maxsus pedagogik metodlar orqali o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvini ta'minlash.....	284
<i>Suyunova Kamola Jamshed qizi, Suvonova Kamola Rayimkulovna</i>	
Web-dizayn texnologiyalari asosida bo'lajak informatika va axborot texnologiyalari o'qituvchilarining raqamli kompetentligini shakllantirish metodikasi	287
<i>Ulmasbek Abdubanapovich Yuldashev, Prof. Dr. Ayhan Istanbulu</i>	
O'smirlar axloqiy rivojlanishining psixologik determinantlari va ularni takomillashtirish mexanizmlari	293
<i>Umaraliyev Muzaffarjon Muhammadjon o'g'li</i>	
Oliy ta'limda o'zbek tili fanini o'qitish: muammo va yechimlar	297
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>	
Folklor motivlarining bolalar xarakteri shakllanishidagi o'rni.....	300
<i>Safarova Nigora Oxunjonovna, Sayfilloyeva Jasmina Jahongirovna</i>	
Kreativ pedagogga qo'yiladigan talablar va uni shakllantirish bosqichlari	304
<i>Abdialimova Maxfuza Safarboy qizi</i>	
Biologiya darslarida STEM va biotexnologiya integratsiyasining nazariy poydevori	307
<i>Abdusamatov Abduqodir Norqul o'g'li</i>	
The Effectiveness of Project-Based Learning in Developing 21 st -Century Skills Among EFL Learners	314
<i>Axmatova Munisa Orif qizi</i>	
Autizm spektri buzilishi bo'lgan bolalarning o'yin faoliyati asosida ijtimoiylashuvi.....	320
<i>P. M. Pulatova, El'muradova Madina Yangiboy qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini xalq og'zaki ijodi asosidagi didaktik o'yinlar orqali rivojlantirishning lingvopsixologik va tarbiyaviy mexanizmlari	326
<i>Muqimova Gullola Qobil qizi, Sultonov Humoyun Ulug'murodovich</i>	
Tillarni o'qitish jarayonini modellashtirishning metodologik asoslari	330
<i>Nurkeldi Jarasbayev</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining informatika ta'limidagi o'rni va ahamiyati	334
<i>Abdullayev Abubakir Narzullayevich, Xurozboyeva Sevinch Abror qizi</i>	
Научно-методологические основы организации психопрофилактической и психокоррекционной работы в практической психологии	337
<i>Ядгарова Озода Ибрагимовна</i>	
Raqamli ta'lim muhitida birlamchi manbalar bilan ishlashning sun'iy intellektga asoslangan pedagogik-metodik mexanizmlari	342
<i>Yursinboyev Jaxongir Mexrojiddin o'g'li</i>	
Zamonaviy biologiyada umumiy genetikaning o'rni va istiqbollari	348
<i>Ko'bayev Jurabek Eshmamatovich</i>	
Разработка системы мониторинга информационной безопасности для высших учебных заведений... ..	352
<i>Хамроев Шохбоз Султонмуродович</i>	
Klaster metodi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida matnli masala yechish ko'nikmasini rivojlantirish ..	356
<i>Atoyeva Laylo Akram qizi</i>	
Ta'lim subyekti sifatida o'qituvchi va sun'iy intellektning psixologik-pedagogik xususiyatlarini qiyosiy tahlil qilish	363
<i>Mirзахmatova Sayyora Saydaxmatovna</i>	
Research Methodologies for Examining English Texts Focused on Ecotourism Destinations	366
<i>Nurbek Yavqochev</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar aqliy rivojlanishida bolalar adabiyotining o'rni.....	369
<i>Yuldoshova Mexriniso</i>	
Integrativ yondashuvning logopedik mashg'ulotlar orqali dizartriyaning korreksiyalashdagi ahamiyati	372
<i>Akramov Dostonbek Ikromjon o'g'li</i>	
Jismoniy tarbiya darslarida pedagogik texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi	378
<i>Axmedjanov Shuhrat Boltayevich</i>	
Og'zaki nutqni baholash va rivojlantirish omillari va nutqiy vaziyatlar	381
<i>G'aybulloyeva Feruza Bobir qizi</i>	
Hayotiy vaziyatlar asosida matematik tasavvurlarni shakllantirish	384
<i>Raimberdiyeva Sh. N., Ismoilova M. M.</i>	

The Role of Word Formation Processes in Enriching the Vocabulary of the English Language	387
<i>Qoldigiz Mirzayeva</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning psixologik rivojlanishini psixodiagnostika qilishning nazariy va amaliy asoslari	391
<i>Radjabova Dilnura Anvarbekovna</i>	
Maktabga tayyorlov yoshida aqliy tarbiyalashda didaktik o'yinlarning o'rni va ahamiyati.....	397
<i>Ziyodullayeva Ruxshona O'ral qizi, Ismoilov Bobur Tohirovich</i>	
O'quvchilarda tanqidiy fikrlash va axborotni saralash kompetensiyasini rivojlantirishning neyropedagogik mexanizmlari.....	401
<i>Xolmatova Saboxat Iloxjon kizi</i>	
Akmeologik yondashuv asosida talabalarda konfliktologik kompetentlikni rivojlantirishni takomillashtirish ...	408
<i>Xoshimova Muazzamxon Zaynalobidinovna</i>	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining dirijyorlik apparatini shakllantirishda qo'llaniladigan interfaol metodlarning ahamiyati.....	413
<i>Z. A. Nuraliyeva</i>	
3-sinf ona tili darsligidagi birikuvchanlikka doir mashqlar tahlili.....	417
<i>Safarov Firuz Sulaymonovich, Hamroyeva Zahro G'afforovna</i>	
Лингво-дидактические требования к организации дистанционного обучения иностранному языку: цифровизация, инклюзия и мировой опыт	420
<i>Азимова Ситора Рахимовна</i>	
Развитие альтруистической самоотверженности у подростков на основе прогрессии навыков позитивного мышления	429
<i>Ахрарова Шоира Батыровна</i>	
“Лишний человек” и трагическое осознание своей ненужности	433
<i>Мустафоева Холида Худжагелдиевна</i>	
Talaba-psixologning kasbiy muhim sifatlarini takomillashtirish amaliy ishga tayyorlik omili sifatida	438
<i>Nurimbetova Elmira Jumamuratovna</i>	
Texnologiya faniga sun'iy intellekt texnologiyalarini integratsiya qilishning pedagogik imkoniyatlari	441
<i>Abdufatayev Sherjaxon Abduazimovich, Yaminova Nargiza Nuriddinovna</i>	
Alisher Navoiy ijodiy merosida ustoz-shogird munosabatlarining aksiologik asoslari	444
<i>Abdullayeva Sabohat G'ayratullayevna</i>	
The Role of Artificial Intelligence in Enhancing English Language Teaching and Learning	448
<i>Asamatdinov Alim Baxtiyarovich, Ochilova Dilfuza Nematovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida monologik nutqni shakllantirishda savod o'rgatish, matn bilan ishlash va audiovizual vositalarning ahamiyati	451
<i>Ikromova Gulhida Axmadillo qizi, Axmadjonova Dilroz Abdulaxad qizi</i>	
Raqamlashtirish sharoitida talabalarda korrupsiyaga nisbatan intolerant madaniyatni rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari.....	456
<i>Axmedova Dilnora Kobiljonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida steam texnologiyasidan foydalanishning amaliy asoslari.....	460
<i>Boltayeva Nasiba Ithom qizi</i>	
Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi.....	464
<i>Bozorova Nigora Sodikjon qizi</i>	
Kontekstli yondashuv orqali bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lisoniy-pragmatik kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	467
<i>Eshoqulova Kamola Ibroximovna</i>	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan o'quvchilar muloqot ko'nikmalarini shakllantirish texnologiyalari	471
<i>Isoqjonova Dilfuzaxon Muxtorjon qizi</i>	
Talabalik davrida o'quv faoliyatidan qoniqqanlik va lokus nazorat o'rtasidagi o'zaro aloqadorlikning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.....	474
<i>Jo'rayeva Iqbolxon Po'latovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida yo'l harakati xavfsizligi kompetensiyalarini rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish metodikasi	479
<i>Jumayev Yunus Rashidovich</i>	

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida yo'l harakati xavfsizligi kompetensiyalarini rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish metodikasi	479
Jumayev Yunus Rashidovich	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'quvchilar bilimini onlayn monitoring qilish tizimi	483
Delov To'Iqin Erkinovich, Doniyeva Fazilat Abdushukurovna	
Jadid ma'rifatparvarlarining o'quvchilarda iqtisodiy tarbiyani shakllantirishga doir pedagogik qarashlari	487
Ismatillayeva Mahliyo Muzaffar qizi	
Innovatsion ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilari nutq madaniyatini shakllantirishning an'anaviy va innovasion texnologiyalari	490
Nasriddinova Nasiba Alimjonovna	
Rauf Parfi she'riyatini o'qitishda keyslardan foydalanish.....	494
Nomozova Dilobar Suyun qizi	
Maktab o'quvchilarida sog'lom turmush tarzini shakllantirishda jismoniy tarbiya pedagogikasining o'rni	501
Normaxmatov Ilhom Zayniddinovich	
WKF karatechilarida musobaqaoldi stressini boshqarishda motivatsiya va o'zini nazorat qilish ko'nikmalarining ahamiyati	505
Novikova Angelina Veniaminovna, Kamolova Nilufar Davir qizi	
Ingliz tili ta'limida frazeologik birliklarni o'rgatishning lingvodidaktik asoslari.....	510
O'rinova Dildora Bekmahmatovna	
Pedagoglarning kasbiy mahoratini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish metodikasi	519
Raxmonov Baxtiyor Azzamovich	
3-4-sinf tabiiy fan darslarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish	523
Rustamova Nilufar	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'quv jarayoniga moslashuvining psixologik xususiyatlari	528
Uzabayeva Venera Abatbayevna	
Distant oila farzandlarining psixologik rivojlanishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-madaniy omillar	531
Yangiboyeva Dildoraxon Rahmon qizi	
Музыкальные стили как средство развития эмпатии и социальной ответственности учащихся в образовательном процессе.....	537
Ахунова Умида Ойбековна	
Современные тенденции развития французского языка в условиях глобализации.....	541
Давронова Зульфия Бобоевна	
Ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy ingliz tilida neologizmlarning manbai sifatida	547
Tursunxo'jayeva Shirin Farhod qizi	
Педагогические возможности STEAM-технологий в развитии детей дошкольного возраста.....	551
Тошматова Мукаррам Джумановна	
Национальный характер в изображении русскоязычных писателей Узбекистана	554
Чернова Татьяна Алексеевна, Эшонкулов Бектош, Махаматсодиқов Билолиддин	

RAUF PARFI SHE'RIYATINI O'QITISHDA KEYSLARDAN FOYDALANISH

Nomozova Dilobar Suyun qizi

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat
O'zbek tili va adabiyoti universiteti doktoranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada adabiyot o'qitishda keys-stadi metodini qo'llash hamda ushbu metodning mazmun-mohiyati xususida ma'lumotlar berilgan. Dastlab metodning mazmuni va kelib chiqish tarixiga to'xtalib o'tilgan, shuningdek, adabiyot darslarida ushbu metodni joriy etish bo'yicha metodistlarning ishlari tahlil qilingan. Bundan tashqari, modern shoir Rauf Parfi she'rlari asosida keys savol-javob namunalari taqdim etilgan.

Kalit so'zlar: keys-stadi tarixi, keys-stadi mazmuni, taxminiy o'qitish sxemasi, keysni baholash mazmuni, keys-stadi metodining tarbiyaviy ahamiyati, Rauf Parfi she'rlari.

Abstract: This article provides information on the application of the case-study method in teaching literature and discusses the essence and significance of this method. First, the content of the method and its historical development are examined, followed by an overview of the works of methodologists concerning the implementation of this approach in literature classes. In addition, sample case-study questions and answers based on the poems of the modern poet Rauf Parfi are presented.

Key words: history of the case-study method, essence of the case-study method, approximate teaching framework, content of case assessment, educational significance of the case-study method, poems of Rauf Parfi.

Аннотация: В данной статье рассматривается применение метода кейс-стади в преподавании литературы, а также раскрываются его сущность и основные особенности. Вначале освещаются содержание метода и история его возникновения, затем анализируются работы методистов, посвященные внедрению данного подхода в уроки литературы. Кроме того, представлены примеры кейсов в формате вопросов и ответов, разработанные на основе стихотворений современного поэта Рауфа Парфи.

Ключевые слова: история метода кейс-стади, сущность метода кейс-стади, примерная схема обучения, содержание оценки кейса, воспитательное значение метода кейс-стади, стихотворения Рауфа Парфи.

KIRISH

Bugungi kunda adabiyot darslarida o'quvchilarning tafakkurini yuksaltirish muhim masalaga aylandi. Bu borada xorij tajribalaridan samarali foydalanish maqsadida pedagoglar darslarda turli interaktiv metodlardan foydalanmoqdalar. Ammo ta'kidlash joizki, xorij tajribasining mazmun-mohiyatini to'g'ri anglash muhim masaladir. Shu maqsadda keys-stadi metodi va uni darslarda test-savol-javoblar shaklida qo'llash imkoniyatlari quyida ko'rib chiqiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Keys-stadi metodi ta'lim jarayonida o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, muammoni tahlil qilishi va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiruvchi samarali metodlardan biri sifatida e'tirof etiladi. Ushbu metodning nazariy asoslari xorijiy olimlardan C. Christensen, W. Ellet va R. Yin tadqiqotlarida yoritilgan bo'lib, ular keys-stadini real hayotiy vaziyatlarni tahlil qilish orqali amaliy bilimlarni shakllantirish vositasi sifatida baholaydilar. Shuningdek, Garvard universiteti tajribasida keys-stadi metodining talabalarda tanqidiy fikrlash va muammoli vaziyatlarni hal etish kompetensiyalarini rivojlantirishdagi ahamiyati alohida ta'kidlangan.

Mahalliy tadqiqotchilardan Sh. X. Doniyorova adabiyot darslarida yozuvchi hayoti va ijodini o'qitishda keys-stadi metodidan foydalanish yo'llarini ishlab chiqqan hamda metodni tayyorgarlik, amalga oshirish va tahliliy-baholash bosqichlari asosida qo'llashni tavsiya etgan. J. Yo'ldoshev, N. Muslimov va boshqa metodist olimlar ham interfaol metodlarning ta'lim samaradorligini oshirishdagi o'rnini yoritib berganlar.

Biroq mavjud tadqiqotlarda keys-stadi metodining modern she'riyat namunalarini, xususan, Rauf Parfi she'rlarini o'qitishda qo'llanishi yetarli darajada o'rganilmagan. Mazkur maqolaning o'ziga xosligi shundaki, unda Rauf Parfi she'riyati asosida test va keys-savollar ishlab chiqilib, o'quvchilarning badiiy matnni tahlil qilish, obrazlar mohiyatini anglash hamda mustaqil xulosa chiqarish ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari yoritiladi.

TADDIQOT METODOLOGIYASI

Keys-stadi metodi ilk bor AQSHdagi Garvard universitetining huquq maktabida qo'llanilgan. U ta'limdagi muammoli o'qitish texnologiyalaridan biri sifatida qaraladi. Keys-stadi atamasidagi "keys" so'zi turli ma'nolarda izohlanadi. Ingliz tilidagi "case" so'zi "aniq holat", "amaliy vaziyat" ma'nolarini anglatadi^[6]. Ayrim manbalarda esa "yashik", "quti", "g'illof", "jild" ma'nolarida ham qo'llanadi^[9].

Ushbu metoddan aniq amaliy vaziyatlarni tahlil qilish va muammolarga yechim topish maqsadida foydalaniladi. Bunda muammo tayyor holda berilishi ham, sun'iy ravishda yaratilishi ham mumkin. Bugungi kunda ta'limning barcha sohalarida, xoh aniq fanlar, xoh ijtimoiy-gumanitar fanlarda bo'lsin, keys-stadi metodi keng qo'llanilmoqda.

Chet el ta'limida keysga "haqiqiy hayotning bir parchasi" ("true life") deb ta'rif beriladi. Shuningdek, xorijiy ta'lim tizimlarida o'quv rejasining qariyb 25 foizini keyslar tashkil etadi. Keys asosida muammoni yechish orqali o'quvchilar modellashtirish, tizimli tahlil qilish, mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi hamda munozara usullari yordamida o'z yechimlarini taklif etadilar.

Keys usulining mohiyati real vaziyatni tahlil qilishdan iborat bo'lib, uning tavsifi bir vaqtning o'zida nafaqat amaliy muammoni aks ettiradi, balki turli muammolarni hal qilishda o'zlashtirilishi zarur bo'lgan ma'lum bilimlar majmuasini ham yoritadi. Shu bilan birga, muammoning o'zi ham aniq yechimga ega bo'lmaydi. Ushbu texnologiyadan foydalanish o'quvchilarda kelajakdagi hayoti uchun muhim bo'lgan fazilatlarini rivojlantirishga yordam beradi: muloqot qilish qobiliyati, ijtimoiy faollik, o'z fikrini to'g'ri ifoda etish, boshqa insonlarning fikrini tinglay olish qobiliyati.

Bu metodning mohiyati shundan iboratki, o'quv materiali o'quvchilarga masala-muammo (keys) ko'rishida taqdim etiladi va bilim faol hamda ijodiy ish natijasida o'zlashtiriladi: mustaqil maqsad qo'yish, zarur ma'lumotlarni yig'ish, ularni turli nuqtai nazardan tahlil qilish, kuzatish, gipoteza va xulosalarni ilgari surish, bilim olish jarayoni va uning natijalarini baholash, o'z-o'zini nazorat qilish (1-jadval).

Keys usulidan foydalangan holda taxminiy o'qitish sxemasi:

O'qituvchi	O'quvchilar
Vaziyatni rivojlantirish	Ishni qabul qilish
O'quv mavzusini o'zlashtirish uchun zarur bo'lgan adabiyotlar ro'yxatini tanlash	Adabiyot o'rganish
Dars rejasini ishlab chiqish	O'z-o'zini tayyorlash
Guruh ishlarida rahbarlik qilish	Ish mazmuning dastlabki muhokamasini tashkil etish
Yakuniy muhokamani tashkil etish	O'quv mavzusining materialini o'zlashtirish va topshiriqni bajarish uchun qo'shimcha ma'lumotlarni o'rganish
Talabalar ishini baholash	Vazifaning yechimini taqdim etish va himoya qilish
	Boshqa ishtirokchilarning fikrini tinglash

Har bir bosqich uchun metodologiya

1. O'qituvchi va talabalar tomonidan tayyorgarlik

Ushbu bosqichda o'qituvchi materialni mantiqiy tanlaydi va muammolarni shakllantiradi. Materialni tanlashda quyidagilarga e'tibor qaratiladi: kichik hajmdagi o'quv materiali tanlanadi, ma'lum bir tizim asosida ixcham joylashtirilgan o'quv materiali esa uning idrok etilishini osonlashtiradi.

2. Talabalarning keys bilan individual mustaqil ishi

Bu bosqichda talabalar keys mazmuni bilan mustaqil tanishadilar, muammoni tahlil qiladilar, zarur ma'lumotlarni izlaydilar hamda muammoning yechimi bo'yicha o'z fikr va xulosalarini shakllantiradilar.

3. O'rganilayotgan materialning o'zlashtirilishini tekshirish

Talabalar yangi materialni amaliy misollar yordamida mustaqil o'rganganliklari sababli ularning o'zlashtirish darajasini tekshirish zarurati tug'iladi. Bunda an'anaviy (og'zaki frontal so'rov, o'zaro savol-javob, kartochkalar bilan ishlash va boshqalar) hamda no'anaviy (test, reyting va boshqalar) usullardan foydalanish mumkin.

4. Mikroguruhlarda ishlash

Keys usulida mikroguruhlarda ishlash markaziy o'rinni egallaydi, chunki bu o'rganish va tajriba almashishning eng samarali usullaridan biri hisoblanadi. Kichik guruhlarda ishlaganda o'quvchilar soni 5 nafardan oshmasligi maqsadga muvofiq. Shuningdek, o'quvchilarda bir vaqtning o'zida hamkorlik, jamoaviylik (guruh ishlari o'qituvchiga emas, o'quvchilarga qaratiladi) va mas'uliyat tamoyillari shakllantiriladi.

Dars bosqichlari bo'yicha ishni baholash mezonlari:

1. Muammoni malakali hal qilish;
2. Muammoni hal qilishning yangiligi va o'ziga xosligi;
3. Nazariy qism taqdimotining qisqaligi va ravshanligi;
4. Muammoni hal qilish sifati;
5. Munozara etikasi;
6. Mikroguruhning barcha a'zolari faolligi ^[8].

Keys-stadi metodining tarbiyaviy ahamiyati

Keyslarning tarixi Suqrot davridan boshlanganligi ta'kidlanadi. Muallif ilm-fandagi aksariyat kashfiyotlar negizida tanqidiy keyslar yotishini qayd etadi. Doniyorova Sh.X. adabiyot darslarida "Yozuvchi hayoti va ijodini o'qitishda keys-stadi metodidan foydalanish yo'llari" nomli uslubiy qo'llanmasida adib O'. Hoshimov hayoti va ijodini o'rgatish usullarini ko'rsatadi.

Muallif keys-stadi metodini amalga oshiruvchi o'qituvchi quyidagi uch bosqichni qo'llashini ta'kidlaydi:

1. Tayyorgarlik bosqichi;
2. Keysni amalga oshirish bosqichi;
3. Tahliliy-baholovchi bosqich ^[2].

Ammo uslubiy qo'llanmada ko'proq keys-stadi metodining ta'rifi, mazmuni va uni amalga oshirish yo'llariga e'tibor qaratilgan. Asosiy obyekt sifatida O'. Hoshimov hayoti va ijodiga oid keyslar yoritilgan. Ushbu uslubiy qo'llanma oliy o'quv yurti talabalariga mo'ljallangan.

Bugungi kunda yozuvchi hayoti va ijodidan ko'ra uning asari, ushbu asar orqali jamiyatga nima demoqchiligi, asar tilini tushunish hamda tahlil qila olish ko'nikmasi muhimroq, deb hisoblaymiz. Zero, adabiyot o'qitishning maqsadi ham "sog'lom e'tiqodli, o'tkir hissiyotli, yuksak didli, axloqan barkamol, aqlan yetuk, o'zga insonning tuyg'ularini anglaydigan, o'z xatti-harakatlari uchun javob bera oladigan shaxsning ma'naviy dunyosini shakllantirishdan iborat" ^[7].

O'qituvchining sinfdagi o'quvchilar bilan dars jarayonini sifatli yo'lga qo'yishi uchun ta'limiy, tarbiyaviy va rivojlantiruvchi maqsadlardan kelib chiqqan holda modern she'riyatni o'rganishda keyslardan foydalanishi ayni muddaodir. Bunda o'quvchilarni kichik guruhlariga ajratish yoki individual tarzda topshiriqlar berish ham mumkin.

Shuningdek, keys aniq vaziyatlarning yechimini topishga o'rgatar ekan, undagi muammoga topilgan javoblar yagona yoki ko'p variantli bo'lishi mumkin. Adabiyot darslaridagi keyslar ko'pincha ko'p variantli javoblarga mos keladi ^[1]. Shuningdek, bitta javobli keyslardan foydalanish ham maqsadga muvofiq.

TAHLIL VA NATIJALAR

Quyida modern she'riyat asoschilaridan bo'lgan buyuk shoir Rauf Parfi she'rlari asosida keys-savollar va javoblar namunalari taqdim etiladi. Avvalo, o'quvchilarga aniq bo'lishi uchun she'rning o'zi va uning oxirida shu she'rga oid keyslar tayyorlandi. Savollarning murakkablik darajasiga ko'ra ular 3, 2 va 1 ball bilan baholandi.

1. Yana qaytib keldim...

*Qaytib keldim yana. Chang to'zgan
Yo'limizni sog'indim, ona.
Tom ustida maysalar o'sgan
Uyimizni sog'indim, ona.*

*Aziz dargoh ostonasida
Sizni qalbm bilan quchayin.
To'yib-to'yib sopol kosada
Muzdek quduq suvin ichayin.*

Har bir narsa yaqindir menga,
Har bir narsa menga qadrdon.
Qarab qoldingizmi yo'limga,
Issiq nonlar uzib tandirdan?

Koyimangiz meni bu safar,
Unutdi deb uyni, dalamni,
Ne chora bor, dil yonsa agar,
Dil sog'insa turkiy olamni.

O, qishloqning munis chiroyi,
Achchiq piyoz to'g'rayin o'zim.
Dil sog'inib yig'ladi doim,
Hozir, mayli, yig'lasin ko'zim.

Targ'illanib bormoqda osmon,
Oppoq hidga to'lmoqda bag'rim.
Aytingiz-chi, bormi sog'-omon,
Shahlo ko'zli mening targ'ilim?

Og'ushimda zangori sezgi,
Kiprigimda suyuq hayajon.
Ko'zlarimda yumaloq sevgi,
Salomatman men ham, onajon.

Qaytib keldim yana. Chang to'zgan
Yo'limizni sog'indim, ona.
Tom ustida maysalar o'sgan
Uyimizni sog'indim, ona.

1. **She'rd a qanday tuyg'u ustuvorlik qilgan?** (3 ball)
 - A) Sog'inch
 - B) Kuzatish
 - C) Mehribonlik
 - D) Ranjish
 (Sog'inch ustuvorlik qilgan.)
2. **"Turkiy olam" deganda shoir nimani nazarda tutgan?** (3 ball)
 (Qishloqni, qishloq odamlarini.)
3. **She'rd a eng ko'p qaysi badiiy san'at turidan foydalanilgan?** (3 ball)
 - A) O'xshatish
 - B) Metafora
 - C) Tajnis
 - D) Jonlantirish
 (O'xshatish: muzdek quduq suvi, shahlo ko'zli targ'il, suyuq hayajon, zangori sezgi, yumaloq sevgi.)
4. **Targ'il qanday rangni ifodalaydi?** (2 ball)
 - A) Yo'l-yo'l sarg'ish va qoramtir
 - B) Yo'l-yo'l sarg'ish va oq
 - C) To'q malla va oq
 - D) To'q malla va qora
 (Yo'l-yo'l sarg'ish va qoramtir.)
5. **"Targ'illanib bormoqda osmon" kunning qaysi paytini ifodalaydi?** (2 ball)
 (Kun botish mahali.)
6. **"Kiprigimda suyuq hayajon" misralari qanday holatni anglatadi?** (2 ball)
 (Ko'z yoshi, yig'i.)
7. **Shoirning "achchiq piyoz to'g'rash"ining sababi nima?** (2 ball)
 (Shu bahonada yig'lab olish, ko'z yoshlarini ko'rsatmaslik.)

8. “Oppoq hidga to‘lmoqda bag‘rim” deganda shoir qanday hisni nazarda tutgan? (3 ball)

- A) Umidvorlik
- B) Quvonch
- C) Hasrat
- D) Hech narsa his qilmayapti
(Quvonch, chunki qadrdon uyiga qaytganidan xursand.)

2. **Turkiston yodi**

*Naqadar uzundir, og‘irdir bu yo‘l,
 Dalalar yastanib yotar ko‘k kabi.
 Tig‘lab xotiramni osmon – cheki yo‘q,
 Tizginsiz bu shiddat, kenglik asabi.*

*Bu kenglikda o‘ylar meni g‘ijimlar,
 Ul o‘z qofiyasin sudrab keladir.
 Qancha qochsang, shuncha qilgay hujumlar,
 O‘q singari xotiramni tiladir.*

*Tegramda zich havo – ona Turkiston,
 Yorgay tomirimni ko‘r hayajonim.
 Bu maydon ichinda men to‘kmagan qon,
 Mening uni deya ayagan jonim.*

*Yana yiroqlarga chorlaydi moziy,
 Vatan tushunchasi kelar yetaklab.
 Ayirilgan, xo‘rlangan ulus ovozin,
 Shoirning beshigi aytar ertaklar.*

*Yassaviy maqbari mung‘aymish mag‘rur,
 Tovushga aylandi har bir g‘isht rangi.
 “Dunyo mening”, deganlar... Nido kelur,
 “Karkas qushdek...” Qadim so‘zlar jarangi.*

*“Yolg‘on da‘vo qilganlar...” so‘zlar shoir,
 “Oqni qaro deganlar...” Ayting, kimlar?!
 Maqbara boshimga yiqilar hozir,
 Yana tovush: “Harom yegan hokimlar...”*

*Parchin-parchin bo‘ldi yodim simlari,
 Simlar – ko‘zlarimga mil tortgan chizg‘u.
 O‘tgan ulug‘larni eslayman barin,
 Xotirotni mozori – Turkiston mangu.*

*Kecha sodiq o‘g‘ling o‘tdi dunyodan,
 Saxiy inson edi, u shoir edi.
 Sanchilib yashaydi bir umr yodda,
 Ketayotib: “Men yig‘lab bo‘ldim”, dedi.*

*Yig‘la endi, ko‘zim, sen-da yig‘lab ol,
 To‘ysin ko‘z yoshingga bu turkiy sitam.
 To‘ysin, Vatan yodi chidar bermalol,
 Ey sabr daraxti, qutlug‘ Turkiston!
 Naqadar uzundir, og‘irdir bu yo‘l. [4]*

1. **She‘r mavzusi nima haqida?** (3 ball)

- A) Turkiston shahri haqida
- B) Yassaviy haqida
- C) O‘tmish haqida
- D) Vatanning ayanchli ahvoli haqida

(Vatanning ayanchli ahvoli haqida. Rossiya bosib olgunga qadar biz yashagan hududlar Turkiston, Turon deb atalgan. Turkiston deganda shoir aynan shuni nazarda tutmoqda. Ya'ni haqiqiy ozod Turkistonni ko'rish orzusi, mustamlaka davridagi og'ir ahvoldan kuyunib yozilgan.)

2. "Shoirning beshigi aytar ertaklar" misrasida qanday badiiy san'at qo'llanilgan? (2 ball)

- A) Tashxis
- B) Tajnis
- C) Alliteratsiya
- D) Tazod

(Tashxis. Insonning ertak aytishi yoki alla aytishi beshikka ko'chirilgan.)

3. "Simlar – ko'zlarimga mil tortgan chizg'u" satrlarida shoir nimani nazarda tutgan? (3 ball)

(Ko'zlar go'yoki mil tortilgandek hech narsani ko'rmasligidan azoblanmoqda. Ya'ni istibdod davrida haqiqatni ko'ra olgan, erkinlikni istagan insonlar ham go'yo "ko'zi ko'r, qulog'i kar" yashashga majbur edi. Bu ahvol qalbi uyg'oq insonlar uchun og'riqli bo'lgan. Mil – uchi ingichka, keskir temir asbob (tarixda qizdirilib, kishi ko'zini ko'r qilish uchun ishlatilgan). Masalan: "Bobur darvozadan kirsin, keyin tuttirib, ko'ziga mil tortmoq kerak" (P. Qodirov, "Yulduzli tunlar").)

4. She'rdah Ahmad Yassaviy hikmatlari nima uchun keltirilgan? (3 ball)

- A) Ahmad Yassaviy hikmatlarining mazmuni vatanparvarlik ruhida bo'lganligi uchun
- B) Hikmatlar diniy mazmunga ega bo'lib, din yo'lida sobitqadam bo'lishga undash uchun
- C) Haqiqatni oshkora aytish mumkin bo'lmaganligi sababli, hikmatlar vositasida o'z fikrini dalillamoqda
- D) Xalqni yolg'on gapirmaslikka, harom yemaslikka, mol-dunyoga ruju qo'yishdan qaytarish maqsadida foydalanilgan

(Haqiqatni oshkora aytish mumkin bo'lmaganligi sababli, hikmatlar vositasida o'z fikrini dalillamoqda. "Dunyo mening deganlar...", "Karkas qushdek...", "Yolg'on da'vo qilganlar...", "Oqni qaro deganlar...", "Harom yegan hokimlar..." kabi satrlar orqali shoir o'z davridagi illatlarni ramziy tarzda ochib bermoqda.)

5. She'rdah qanday badiiy san'atlar qo'llanilgan? (3 ball)

- 1) Metafora
- 2) Sifatlash
- 3) O'xshatish
- 4) Jonlantirish
- 5) Tazod
- 6) Tajnis
- A) 1, 3, 5
- B) 1, 2, 3, 4, 6
- C) 1, 2, 3, 5, 6
- D) 1, 2, 3, 4, 5, 6

(Metafora – dalalar yastanib yotar;

Sifatlash – ko'k kabi yastanib yotar;

O'xshatish – o'ylar o'q singari;

Sifatlash – ko'r hayajon;

Jonlantirish – maqbara mung'aymish;

Tazod – mung'aymish – mag'rur;

Tajnis – simlar:

sim – sim-siyoh;

simillab – davomli ravishda og'riq berish.

(Ya'ni, xotirasining parchin bo'lagidek ranglari sim-siyoh qoralikka yuz tutmoqda, hamma narsani bilib turib, haqiqatni ayta olmaslik simillab og'riq bermoqda. Parchin (fors.) – me'morlik bezaklarida ishlatiladigan sirlangan sopol taxtachalar; turli ranglarda sirlanishi bilan koshinlardan farq qiladi.)

O'xshatish – Xotirot mozori, sabr daraxti – Turkiston.

Savollar

1. Turkistonni shoir nimalarga o'xshatmoqda? (2 ball)

(Xotirot mozori, sabr daraxti.)

2. "Maqbara boshimga yiqilar hozir..." misralari bilan shoir qanday kayfiyatni bayon qilmoqda? (3 ball)

- A) Ilojsizlik
- B) Sog'inch
- C) Hayrat
- D) Tushkunlik

(Ilojsizlik. Ya'ni shoir maqbara qarshisida o'lkaning shonli tarixini ko'z oldiga keltirar ekan, ayni damda buni baralla aytish imkoni yo'qligini angelaydi.)

3. **“Bir umr yodda sanchilib yashash...” satrlaridan qanday mazmun anglaysiz?** (2 ball)

(Unutilmaydigan, Vatan uchun nimadir qila olgan inson yodi bu dunyoni tark etgandan keyin ham xotiralarda abadiy yashaydi.)

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'quvchilarning javoblari biz bergan qavs ichidagi javoblar bilan bir xil bo'lmasligi mumkin. Ammo mazmunan o'xshash javoblar ham to'g'ri deb qabul qilinadi. Bu kabi testlardan mavzu oxirida mustahkamlash, bo'shliqlarni to'ldirish va bilimlarni tekshirish maqsadida foydalanish dars mashg'ulotlarining samaradorligini oshiradi. O'qituvchi ham xato javoblarni tahlil qilish orqali qaysi o'rinlarda tushunmovchilik ko'proq yuzaga kelganini aniqlab oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayeva M. Adabiy ta'limda innovatsion yondashuv. - Toshkent: Bookmany Print, 2024. - 107 b.
2. Doniyorova Sh.X. Yozuvchi hayoti va ijodini o'qitishda keys-stadi metodidan foydalanish yo'llari: uslubiy qo'llanma. - Jizzax, 2020.
3. Kompy.info. Keys (Case) atamasining lug'aviy ma'nolari. Elektron manba. URL: <https://kompy.info>
4. Parfi R. Saylanma. - Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyat-matbaa ijodiy uyi.
5. Qodirov P. Yulduzli tunlar. - Toshkent: Sharq nashriyat-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi.
6. Tolibov S. Keys-stadi innovatsion o'qitish texnologiyasi sifatida // Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences. - 2023. - Vol. 3, № 5.
7. Umumiy o'rta ta'limning adabiyot fani bo'yicha Milliy o'quv dasturi (1–11-sinf). - Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2020. - 13 b.
8. Urok.1sept.ru. Keys-stadi metodidan foydalanish va baholash mezonlari. Elektron manba. URL: <https://urok.1sept.ru>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.